

«Min familie i historien» og «Min familie og migrasjon»

Den norske historiske forenings historiekonkurranse
for ungdomsskolen og videregående skole
2024/2025

Juryens uttalelse

Til årets konkurranse kom det inn 884 bidrag. Til finalerunden var det med 56 bidrag, 16 i klassen for ungdomsskole og 22 i klassen for videregående skole og 18 i Min familie og migrasjon.

Årets bidrag har god kvalitet og stor tematisk bredde. Nivået på ungdomsskolen har vært svært høyt, kanskje det høyeste på mange år, mener juryen. Juryen mener å se en positiv utvikling i elevenes kildevurdering og drøfting.

«Å lese bidragene til Min familie i historien gir meg hvert år en stor leseopplevelse», sier juryleder Ketil Knutsen.

Elevene har løst oppgaven på mange forskjellige måter. Der noen har ønsket å formidle en god fortelling, har andre vektlagt det vitenskapelige. Juryen har forsøkt å balansere ulike hensyn, både den godt fortalte fortellingen, den personlig engasjerte historien samt den vitenskapelige og håndverksmessige undersøkelsen. Felles for vinnerbidragene er at de har klare mål og god kildebruk. Ikke minst viser prisvinnernes personlige engasjement at historien betyr noe for dem.

Vinnerne får diplom og bok samt pengepremie på henholdsvis 8.000 kr for 1. pris, 5.000 kr for 2. pris, 3.000 for 3. pris. Alle deltakere i konkurransen får diplom. Tre bidrag blir honorert med en deltakerpremie på 1.000 kroner.

Juryene har bestått av: Terje Mikael Hasle Joranger (Norsk utvandermuseum og Universitetet i Innlandet), Hege Roaldset (OsloMet), Herdis Wiig (Mandal vgs og HIFO), Synnøve Veinan Hellerud (Blindern vgs.), Anne Kjersti Jacobsen (Hauger ungdomsskole og HIFO), Ketil Knutsen (Universitetet i Stavanger). Sekretær for juryen: Karsten Korbøl (HIFO).

Oslo, 26.05.25

Prisvinnere – Min familie og migrasjon

1. pris – Naima Jama Kulane (Stovner vgs) *Fra fredfulle gater til krigens skygger*

Historien i vinnerbidraget er lagt til Somalia i årene før og etter utbruddet av borgerkrigen på starten av 1990-tallet. Eleven følger historien til sin mor, Ruqiya, som ble født i 1970. Problemstillingen i oppgaven er å vise hvordan krigen fikk store konsekvenser for unge kvinner, representert ved elevens mor. Hun vokste opp i et samfunns som på 1970- og 80-tallet både hadde sterke patriarkalske tradisjoner, men også utbygging av et lovverk som sikret kvinnene en del rettigheter. Oppgaven viser hvordan sosiale og økonomiske strukturer kollapse når borgerkrigen setter inn, og hvordan dette rammer kvinnene særlig sterkt. Det hele ender med flukt til Kenya, og historien viser at når det kommer til migrasjon og flytting, har man ikke alltid et valg.

Oppgaven er velskrevet og interessant, og kvinneperspektivet preger besvarelsen. Eleven bruker sekundærlitteratur fra etablerte historikere, og klarer å veksle mellom mikro- og makroperspektivet på en elegant måte. Besvarelsen lar morens historie og problemstillingen være den røde tråden i oppgaven, og den gode drøftingen og de nyanserte vurderingene gjør oppgaven interessant. Oppgaven er løst på en selvstendig og reflektert måte, og eleven skal ha ros for å løfte fram historien til en gruppe som ikke har en sterk stemme i offentligheten.

2. pris – Marie Jacobsen Allstad (Oslo Katedralskole) *Min familie i historien*

Oppgaven handler om Sverre Braastad, født 1879, som var i slekt med oppgaveskriverens oldefar. Vi følger Braastads ferd ut i verden fra gården Braastad i nærheten av Gjøvik. Via utdanning i Norge og Europa havner Braastad i Frankrike der han starter med konjakkproduksjon. Vi følger altså det som mange vil beskrive som en vellykket flytting. Denne mannen gjør økonomisk suksess i sitt nye hjemland.

Eleven har valgt å besvare oppgaven i form av en illustrert podcast, og hun lykkes i å fange lytternes oppmerksomhet og utnytte mulighetene som ligger i dette formatet. Hun stiller gode spørsmål som følges opp og besvares. For å finne svarene har hun brukt et rikt antall kilder i form av offentlige registre, familiedokumenter, kart og bilder, og hun bruker disse aktivt. Eleven skal ha ros for å «anta» og ikke slå bombastisk fast der kildene kan være utilstrekkelige. Dette er godt historiefaglig håndverk.

3. pris – Tora Elgaas (Oslo katedralskole) *Kirsten Amundsen (1929-2010). En historie om migrasjon*

Oppgaven handler om elevens grandtante, Kirsten Anundsen, født i 1929. Hun var «...en kvinne i bevegelse. Livet hennes var preget av forflytninger - noen hun valgte selv, noen som ble påtvunget henne» skriver prisvinneren i starten av oppgaven. Vi får lese om hvordan Kirstens mor flyttet fra henne da hun var småjente i Hammerfest for å gifte seg i Oslo. Noen år senere, da hun var 15, flyttet Kristine selv til moren i Oslo som et resultat av tvangsevakueringen av Finnmark under andre verdenskrig. Der fikk hun gå på gymnas og ta utdanning. Til slutt får vi høre om at hun på 50-tallet selv valgte å emigrere til USA.

Oppgaven er spennende å lese, og eleven beveger seg over et stort og bredt felt der både grandtantens historie og omstendighetene rundt kommer godt fram. Hun forfølger flere migrasjonsfortellinger, og viser hvor store konsekvenser flytting kan få for et menneskes liv. Eleven bruker et bredt sett av kilder og viser god forståelse av hva kildene faktisk kan si noe om.

Prisvinnere i Min familie i historien – ungdomsskolen

1. pris – Cornelia Vatvedt Haaland (Kråkerøy ungdomsskole) «Den verste torpedoen var den som ikke kom». En historie om krigsseilerne og min oldefar Ivar Hansen.

Teksten utforsker livet som krigsseiler og hvordan krigen påvirket deres liv etter krigen. Prisvinneren tar utgangspunkt i sin oldefar, Ivar Hansen, som var en del av den norske handelsflåten. Det er en dramatisk historie. Oldefaren opplevde både flyangrep og torpederinger. Livet på sjøen var tøft. Sjømennene levde i konstant beredskap og frykt, noe som satte dype spor. «Den verste torpedoen var den som ikke kom» understreker godt den konstante angsten de bar på. Etter krigen bød livet på utfordringer. Traumatiske erfaringer gjorde at mange fikk angst og søvnproblemer. Ivar selv slet med mareritt, men snakket sjelden om krigen. En ekstra bær til byrden var samfunnets manglende anerkjennelse for innsatsen krigsseilerne hadde stått for.

Juryen berømmer prisvinnerens grundige arbeid og solide refleksjoner, hennes utstrakte kildebruk og gode kilderefleksjoner. Problemstillingen drøftes godt og gjennomgående. Vi kommer nært inn på oldefars opplevelser og prisvinneren ser hans opplevelser i lys av den store historien. I tillegg er teksten godt skrevet, og det er tydelig at oldefarens historie er viktig for prisvinneren. Juryen merker seg også den gode tittelen på besvarelsen.

2. pris - Alma Grude (Kråkerøy ungdomsskole) *Albertines kamp for rettferdighet, likestilling og forandring*

Opgaven handler om forfatterens tippoldemor, Albertine Lund, og hennes rolle som en av de første kvinnelige politikerne på Hvaler på begynnelsen av 1900-tallet. Den utforsker hvordan Albertine var med på å bane veien for kvinners deltakelse i politikken og hennes bidrag til lokalsamfunnet. Prisvinneren beskriver hvordan kvinnene på Hvaler var lei av å ikke bli hørt, og deres engasjement for å bedre de vanskelige levekårene preget av fattigdom. Albertine tok initiativ til å stifte Hvaler Arbeiderpartis kvinneforening i 1909. Viktige saker for foreningen var likestilling, barneomsorg og opprettelsen av en "hjelpkasse" for familier uten inntekt. Prisvinneren fremhever det unike i hva Albertine og kvinnene fikk til i det som tross alt var et mannsdominert samfunn.

Juryen berømmer den fokuserte undersøkelsen og den varierte og kritiske kildebruken. Prisvinneren binder sammen den store og lille historien på en fin måte, og evner å se linjer fram mot dagens samfunn. Dette er en god fortelling som oppleves relevant og viktig for prisvinneren.

2. pris – Jonas Gulbrandsen (Kråkerøy ungdomsskole) *Familiehemmeligheten*

Prisvinneren dykker ned i historien om de norske kvinnene som under andre verdenskrig innledet forhold til tyske soldater, de såkalte «tyskerjentene», og barna de fikk. Han er spesielt interessert i å finne ut hvordan de ble behandlet i etterkrigstiden. Utgangspunktet er forfatterens oldemor, som til tross for sterk motstand fra familien, innledet et forhold til en tysk soldat. Teksten beskriver den omfattende hetsen, trakasseringen, mishandlingen og sosial utfrysingen som «tyskerjentene» og ble utsatt for i Norge etter krigen. Situasjonen for mange av «tyskerbarna» ble også vanskelig. Noen ble adoptert bort, noen vokste opp på institusjoner, mens andre, som forfatterens bestefar, vokste opp hos besteforeldre. Prisvinneren konkluderer med at «tiden ikke leger alle sår» og at det for mange fortsatt er vanskelig å snakke åpent om hva som skjedde.

Som lesere blir vi tatt med i undersøkelsen. Spesielt vil juryen berømme prisvinnerens evne til å reflektere og trekke relevante konklusjoner også for vår tid, f.eks. at vi må lære av fortiden for å unngå at uskyldige mennesker behandles dårlig etter konflikter de ikke har skyld i. Slik evner han å aktualisere undersøkelsen og vise fortidens betydning for oss i dag.

3. pris - Isabelle Jørvum-Andersen (Kråkerøy ungdomsskole) *Kristine, husholdersken som ble rutebuss eier*

Denne undersøkelsen handler om forfatterens tippoldemor, Kristine Otilde Johansen, og hennes reise fra husholderske til å bli en av de første kvinnene som drev et rutebilfirma i Norge på 1900-tallet. Etter at hun skilte seg fra sin mann, tok hun over ansvaret for fem barn og den gjeldstyngede bedriften. Forfatteren får fram de mange utfordringene hun sto overfor, bl.a. at omgivelsene ikke hadde tro på at en kvinne kunne drive en transportbedrift. Prisvinneren tror heller at dette ga henne motivasjon til å motbevise dem, og det tegnes et bilde av en tøff kvinne som aldri ga opp.

Juryen berømmer denne godt fortalte undersøkelsen som har et klart fokus og kildekritisk tilnærming. Her gis det et fint bilde av en handlekraftig kvinne. Forfatteren evner også å sette undersøkelsen inn i en større sammenheng og reflekterer godt over problemstillingen.

3. pris - Ola Spenning Dahlback (Kråkerøy ungdomsskole)

«Hvordan føles det å ta et valg som kan komme til å bli det viktigste i livet ditt?» Dette spørsmålet innleder prisvinnerens film om ulike valg under andre verdenskrig. Forfatterens oldefar var utdannet prest og aktiv i kirkens motstand mot nazi-styret. I protest sa 93 % av landets prester opp sine stillinger. For oldefaren var det et selvsagt valg å gjøre det samme. Men ikke alle valgte det samme. Ett familiemedlem, også han prest, valgte å samarbeide med nazistene. Resten av familien så dette som et svik og aldri et samtaleemne i familien. I denne filmen søker eleven å finne mulige forklaringer på hvorfor familiemedlemmer valgte så forskjellig.

Juryen berømmer dette bidragets gode filmtekniske håndverk. Det er en spektakulær fortelling som presenteres og drøftes på en overbevisende måte. Prisvinneren makter å være både reflektert og drøftende i kombinasjon uten at det går på bekostning av fortellingen. I filmen viser elevene hvordan fortiden og nåtiden kan ses i sammenheng, for også i dag er det mye som står på spill, og det er opp til oss å ta de etisk selvsagte valgene, ikke de enkle.

Prisvinnere i Min familie i historien – videregående

1. pris – Benjamin Aasen (Oslo katedralskole) *Léon Cohen - fra statsløs jøde til motstandsmann.*

Undersøkelsen søker å forstå de bredere historiske dynamikkene knyttet til jødisk erfaring og motstand i Frankrike under andre verdenskrig. Påstanden om at manglende jødisk motstand under andre verdenskrig skyldtes naivitet, er utgangspunktet for prisvinnerens undersøkelse. Hvis påstanden er rett, hva kan da forklare at jødiske Leon Cohen gikk inn i den franske motstandsbevegelsen? Kan Leon betraktes som en representant for den allmenne jødiske opplevelse under andre verdenskrig? Leon ble født i Tyrkia, men familien emigrerte tidlig til Frankrike. I oppveksten opplevde han antisemittisme i form av mobbing og utestengelse. Etter Nazi-Tysklands invasjon i Frankrike meldte Leon seg til tjeneste i motstandsbevegelsen. Overlevelsesinstinkt, en kjærlighet til Frankrike og ikke minst en følelse av plikt, drøftes som mulige forklaringer.

Juryen mener denne besvarelsen har alt! Det er et solid arbeid med tydelige problemstillinger. Gjennomgående og grundige drøftinger på grunnlag av et rikt kildemateriale. Filosofisk tenkning, spesielt Hannah Arendt, tekkes inn i drøftingen og gir den en ekstra dybde og gjør at fortellingen om Leon peker ut over seg selv. Benjamin Aasen klarer å være konkret samtidig som han evner å løfte blikket. Teksten er velskrevet med gode litterære grep. Ikke minst får prisvinneren fram hvor viktig og relevant tematikken oppleves for ham selv.

2. pris - Aurora Lundberg (Aust-Lofoten vgs) *Min samiske familie under fornorskningen*

Vinnerbidraget er en undersøkelse av hvordan fornorskningspolitikken påvirket en samisk familie, og hvilke negative konsekvenser den fikk for mulighetene til å bevare og videreføre samisk kultur. Dette belyser forfatteren gjennom historien til sin bestefar, John Olav Svenske, som ble direkte utsatt for fornorskningen på skolen, internatet og på barnehjemmet. Erfaringene førte til tap av samisk identitet, språk og kultur. Senere førte hans behov for å tilpasse seg majoritetssamfunnet og å unngå hets og diskriminering, til at han valgte å distansere seg fra sitt samiske opphav.

Teksten setter den lille historien inn i en større historisk kontekst. Familiehistorien illustrer de dyptgripende og langvarige, negative konsekvensene av fornorskningspolitikken. Fortellingen peker også framover mot dagens situasjon ved å trekke på Sannhets- og forsoningskommisjonens arbeid med å revitalisere samisk kultur og språk. Hun har et reflektert forhold det som skjedde i fortiden, men også til hvilken funksjon og betydning minnene har for oss Dette gir teksten en ekstra modenhet, dybde og relevans. Arbeidet har også endret hennes tilknytning til det samiske, og de mange negative erfaringene til tross, finner hun håp for det samiske i framtiden.

2. pris – Helena Daulova (Oslo katedralskole) *Anezka Hartlova*

I dette prosjektet undersøker prisvinneren livet til tippoldemoren, Anezka Hartlova (1894-1973), og hvordan hun ble påvirket av det kommunistiske styret i Tsjekkoslovakia. To hendelser – tvangskollektivering og valutareformen – fikk spesielt stor betydning for Anezka. Tvangskollektivering hadde som mål å avvikle privat landbruk og overføre all jord, dyr og maskiner til staten. I denne prosessen tok kommunistene i bruk brutale metoder, og en massiv propaganda stempet uvillige bønder som landssvikere og "fiender av den sosialistiske staten". Valutareformen, også kalt «århundrets ran», gjorde at folk over natten mistet store deler av sine sparepenger. For Anezka ble konsekvensene store. Uten gård og sparepenger sto hun på bar bakke. Ikke fikk hun pensjon heller. Som

59-åring måtte hun begynne å jobbe igjen, først som vaskehjelp og deretter i en paraplyfabrikk. Dette gjorde hun fram til hun døde 79 år gammel.

Dette er en sterk historie om endringer i livet og hvordan de håndteres. Prisvinneren anvender et variert kildemateriale som er synliggjøres i teksten, og der primærkilder ikke strekker til, slutter hun fra sekundærkildene på en rimelig måte. Undersøkelsen er fokusert og konkret og de politiske omveltningene behandles og beskrives godt. Forfatteren reflekterer over hvor vondt det er å lære om tragedier som har rammet ens egen familie og verdsetter friheten og rettighetene som finnes i et demokratisk land i dag.

3. pris – Sander Bjerke (Persbråten vgs) *Flukten fra Øst-Preussen*

Mot slutten av andre verdenskrig marsjerte Sovjetunionen inn i Øst-Preussen. Dette fikk umiddelbare konsekvenser for prisvinnerens farmor, Ingrid Gertrud Oberscheit Bjerke (1938-2022), som måtte flykte. Flukten var strabasjøs og farefull, preget av panikk og kaos. Etter ankomst i Danmark i 1945, tilbrakte farmoren og familien fire år i flyktningleir under brutale forhold med lite mat, ingen skolegang og høy dødelighet. Først da farmoren var 11 år ble hun gjenforent med faren i Vest-Tyskland.

Prisvinneren reflekterer godt over hvordan disse traumatiske opplevelsene bidro til å forme farmoren og hennes personlighet. Parallellene som trekkes til moderne flyktnings situasjon, gjør denne historien relevant også for oss i dag. Prosjektet belyser i tillegg en viktig, men ofte ukjent del av historien om tyske sivile under og etter andre verdenskrig. Han lykkes med å formidle en sterk fortelling kombinert med å besvare problemstillingen gjennom relevant bruk av primær- og sekundærkilder. Teksten er godt skrevet med gode fortellergrep.

3. pris – Sara Fadel (Mailand vgs) *Min familie i historien*

På 1980-tallet vokste prisvinnerens mor, Hiba Kwaik, opp i Egypt med palestinsk far og egyptisk mor. På 1990-tallet flyttet hun til Gaza der hun utviklet en dyp kjærlighet til området og hvor hun utviklet en stolthet av å være palestiner. Som ung aktivist i organisasjonen «Seeds of peace» var hun full av håp om fred og sameksistens mellom Israel og Palestina. Til tross for motgang klamret hun seg lenge til håpet, men realitetene ble til slutt uutholdelige. Etter mange år med konflikt og personlige traumer har håpet forsvunnet. Prisvinneren mener det er hjerteskjærende å se hvordan konflikten har tæret på motivasjonen til moren som en gang bygget sin identitet på arbeidet for fred. Morens flukt fra Gaza blir et symbol på at kampen for en bedre fremtid i Palestina ble gitt opp. Forfatteren lurer på om hun selv er naiv som fortsatt håper, og om hun vil oppleve den samme utviklingen som sin mor. Samtidig er hun overbevist om at den eneste veien videre, er en vilje til å erkjenne hverandres lidelse.

Undersøkelsen er svært aktuell og har en spisset problemstilling som legger opp til en undersøkelse og refleksjon som oppleves personlig relevant. Leseren blir interessert i hva som har skjedd og hvorfor det ble som det ble. Mikrohistorien er utgangspunktet, men makrohistorien gjøres relevant for å belyse morens fortelling. Dermed får vi et godt reflektert svar på problemstillingen.

Vinnere av deltakerpremien

- Erik Myhre Aashammer, Presterød ungdomsskole
- Sylvia Mari Birkeland Sundby, Mandal vgs
- Timo Askvik, Vika vgs

Følgende skoler var representert i finalerundene

Videregående	Ungdomsskolen
• Aust-Lofoten vgs • Drammen vgs • Edvard Munch VGS • Færder vgs • Lillehammer vgs • Mailand vgs • Oslo katedralskole • Persbråten vgs • Rosenvilde vgs • Sandnes vgs • Stange vgs • Stovner vgs • Stranda vgs • Valdres vgs • Vika vgs • Volda vgs	• Dysjaland skule • Hedemarken friskole • Kråkerøy ungdomsskole • Presterød ungdomsskole